

Janusz Kumala

"Współczesna hermeneutyka a biblijne teksty mariologiczne" : XIII Międzynarodowe Sympozjum Mariologiczne : (Rzym, 2-5 X 2001)

Salvatoris Mater 3/4, 419-422

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Janusz Kumala MIC

„Współczesna hermeneutyka a biblijne teksty mariologiczne”.

XIII Międzynarodowe Sympozjum Mariologiczne (Rzym, 2-5 X 2001)

Papieski Wydział Teologiczny „Marianum” od 1976 roku organizuje co dwa lata sympozja mariologiczne, których celem jest podejmowanie najbardziej aktualnych zagadnień w teologii maryjnej. Opublikowane akta stają się ważnym punktem odniesienia dla teologów podejmujących w swoich badaniach zagadnienia mariologiczne. Wystarczy wspomnieć o takich tematach jak: Zbawiciel i Maryja, Duch Święty i Maryja, Maryja w kulturach, duchowość maryjna, Bóg Ojciec i Maryja. Programowe zagadnienie omawiają specjaliści z różnych ośrodków akademickich i różnych dziedzin teologicznych.

Kolejne, XIII sympozjum poświęcono zagadnieniu wpisującemu się w szeroki kontekst kulturowy, który cechuje poszukiwanie głębszego sensu rzeczywistości i określającego ją języka. Skoncentrowanie uwagi mariologów na Piśmie świętym jako najważniejszym źródle refleksji nad rolą Maryi w historii zbawienia wyraża stałą troskę „Marianum”, aby „studium Pisma świętego było duszą teologii” (Leon XIII), która przecież nie może pomijać osoby Maryi. Warto podkreślić wkład profesorów „Marianum” w tym zakresie, zwłaszcza „ubiblijnienia” refleksji mariologicznej. Wystarczy przywołać liczne publikacje Aristide Serry, który wprowadził wiele twórczych intuicji mariologicznych do współczesnej mariologii oraz biblijnej maryjnej literatury popularnej (także w Polsce).

Sympozjum otworzył prof. Xabier Pikaza z uniwersytetu w Salamance, który podjął temat: „Różnorodność metodologii w interpretacji mariologicznych tekstów biblijnych. Obszary geograficzne i aktualne problemy”. Hiszpański teolog wskazał najpierw na dwa fundamentalne fakty dotyczące Maryi, a mianowicie te, że jest Ona kobietą w historii postrzeganą jako chrześcijański znak oraz „niewiastą nową”, która zajmuje istotne miejsce w Nowym Testamencie i w chrześcijańskiej wspólnoty. Prof. Pikaza wskazał na różne biblijne „ikony” Matki Jezusa, będące owocem trwającego od początku istnienia wspólnoty chrześcijańskiej procesu inkulturacji: Maryja kwestionowana (św. Marek), Matka w którą należy wierzyć (św. Mateusz), Maryja wierząca (św. Łukasz), Matka „niebiańska” (Apo-

kalipsa), Niewiasta z Kany i Matka umiłowanego ucznia (Ewangelia św. Jana). Prelegent nawiązał też do refleksji nad osobą Maryi w pierwszych wiekach Kościoła (Maryja w gnozie, hellenizacja a pobożność maryjna, dogmat o Theotokos). W końcowej części referatu prof. Pikaza zwrócił uwagę na antropologiczne spojrzenie na Maryję jako Matkę, Niepokalaną i Wniebowziętą.

Drugi referat w przedpołudniowej sesji wygłosił prof. Giovanni Rizzi („Urbanianum”), który przedstawił problem relacji tradycji judeochrześcijańskiej do tekstów Nowego Testamentu oraz hermeneutyki wykorzystania Starego Testamentu w pismach wspólnoty chrześcijańskiej. W tym kontekście omówił strukturę hermeneutyczną wybranych perykop ewangelii św. Mateusza. Prelegent wykazał stałą strukturę chrystologiczną Nowego Testamentu, której podporządkowana jest figura Maryi.

Popołudniową sesję rozpoczął prof. John Kilgallen SJ (Papieski Instytut Biblijny). W swoim referacie omówił sposób postrzegania Maryi w ewangelii św. Łukasza. Analizując jej pierwsze dwa rozdziały wskazał, że Maryja jest widziana jako część historii relacji Izraela z Bogiem (rozd. 1) oraz jak stopniowo odkrywana jest Jej rola (rozd. 2). Według św. Łukasza Maryja pełni kluczową rolę w realizacji Bożego planu zbawienia i w życiu samego Jezusa.

Prof. Aristide Serra na przykładzie analizy jednej perykopy biblijnej (Łk 2, 35) ukazał wartości i ograniczenia Tradycji Kościoła w hermeneutyce tekstów biblijno-mariologicznych. Studium nad symbolizmem „miecza”, który przeszył serce Maryi, prof. Serra przeprowadził w oparciu o następujące źródła: 1) starożytną literaturę judaizmu, w której miecz jest symbolem słowa Bożego; 2) tradycję grecką, która rozwija tę symbolikę i wprowadza rozumienie miecza jako symbolu bólu Maryi podczas męki Syna; 3) tradycję łacińską, która zna trzy interpretacje symbolu miecza: jako tylko słowa Bożego, jako słowa Bożego i cierpienia Maryi oraz tylko cierpienia Maryi.

Według prof. Serry można wskazać na cztery perspektywy egzegezy Łk 2, 35: 1) Łukaszowy schemat: „zdziwienie-bojaźń-niezrozumienie”; 2) prorocstwo Symeona a „Magnifikat” (związki leksyko-graficzne, „wielkie rzeczy” a „miecz”); 3) Deutero-Izajasz w dziele Łukasza (Łk 2, 30-32.34; 4, 17-19; 22,37...); 4) Cierpiący Sługa Jahwe a Córa Syjonu.

Pierwszym relatorem w drugim dniu sympozjum był prof. Roland Meynet (Papieski Instytut Biblijny), który podjął temat: „Maryja w centrum uwagi (Łk 8). Wkład analizy retorycznej do mariologii”. Wykorzystanie metody analizy retorycznej w interpretacji

perykopy Łk 8, 19-21 pokazuje, że w odpowiedzi Jezusa nie ma żadnych elementów negatywnych w odniesieniu do krewnych i Matki, ale uściślenie, że Jego krewnymi są ci, którzy słuchają słowa Bożego i wcielają je w życie. Ponadto, odpowiedź Jezusa jest w rzeczywistości pochwałą Maryi, która bardziej niż ktokolwiek inny słuchała i wypełniała słowo Boże.

Znaczenie stosowania struktur symbolizmu do tekstów biblijnych mówiących o Maryi było przedmiotem wykładu prof. Marii Pina Scanu z Papieskiego Ateneum św. Anzelma.

Na temat znaczenia liturgii w hermeneutyce biblijnych tekstów mariologicznych mówił prof. Renato De Zan (Ateneum św. Anzelma). Według Prelegenta należy wskazać trzy aspekty refleksji nad związkiem liturgii z interpretacją tekstów biblijnych: teologiczny, hermeneutyczny i mariologiczny. Prof. De Zan w znacznej mierze ilustrował swoje tezy w oparciu o „Lekcjonarz Mszy świętych o NMP”.

Prof. Mario Masini OSM zastosował znane zasady hermeneutyczne do „lektury Pisma świętego według Ducha”. Uległość Duchowi Świętemu jest niezbędne, aby czytać i interpretować słowo Boże przekazane w różnorodnych formach literackich. Kluczem takiej lektury jest jedność całego Pisma świętego, żywa Tradycja Kościoła i analogia wiary.

W ostatnim dniu sympozjum zaprezentowano cztery referaty. Pierwszy przedstawił prof. Clodovis M. Boff OSM („Marianum”), który mówił o tym, jak czytać teksty biblijne mówiące o Maryi w perspektywie wolności. Do kryteriów hermeneutyki „maryjnowolnościowej” należą: spojrzenie od strony ubogich, perspektywa wolności, prymat Słowa, doświadczenie Boga w człowieku ubogim. Przy zastosowaniu hermeneutyki wolności ukazuje biblijny obraz Maryi jako: kobiety ubogiej, silnej wobec cierpienia, świadomej i krytycznej, wolnej i odpowiedzialnej, wrażliwej na potrzeby innych, wiernej Mesjaszowi i prorokini. Paradygmatem takiego obrazu Maryi jest Jej hymn „Magnifikat”.

Perspektywę hermeneutyki teologii feministycznej zarysowała prof. Marinella Perroni (Ateneum św. Anzelma), zaś nauk humanistycznych (psychologia i psychoanaliza) – prof. Mercedes Navarro Puerto (Uniwersytet w Salamance).

Prof. Jann Redalié (Wydział Teologiczny Waldensów – Rzym) przedstawił wpływ dialogu ekumenicznego na hermeneutykę biblijnych tekstów mariologicznych. Sam dialog ekumeniczny jest przede wszystkim stałym konfrontowaniem się z tekstem biblijnym, dlate-

go należy zwracać uwagę nie tylko na to, co mówi tekst, ale też w jaki sposób. Podkreślił, że nie należy mówić o Maryi w izolacji, czyli bez odnoszenia Jej do tych tematów biblijnych, z którymi jest związana oraz bez uwzględniania zależności i relacji konkretnego tekstu od innych. Oprócz klasycznych tekstów biblijnych mówiących o Maryi należy zwrócić większą uwagę na inne, w których bezpośrednio nie wymienia się imienia Maryi, jak np. Flp 2, 6-11 (z motywem predestynacji), Rz 1, 3-4 (pochodzenie Dawidowe i synostwo Boże), Ga 4, 28-29 (narodzenie z Ducha).

Prelegent uwypuklił potrzebę nie tylko odczytywania specyfiki różnorodnych biblijnych obrazów Maryi, ale też zauważenia przemilczeń, braków, nieściśłości w samym tekście kanonicznym, które powinny być czytane w kontekście całości Nowego Testamentu i w dialogu z nim.

Ostatnim wydarzeniem sympozjum było wręczenie nagrody „R. Laurentin – Pro Ancilla Domini”. W tym roku otrzymała ją Grupa z Dombes za ekumeniczny tekst o Maryi, zatytułowany: „Marie dans le dessein de Dieu et la communion des saints”. Okolicznościowy wykład wygłosił R. Laurentin, natomiast nagrodę odebrali aktualni współprzewodniczący Grupy: prof. Bruno Chenu i pastor Jean Tartier.

Sympozjum towarzyszyła wystawa prac Fiorenzo M. Gobbo OSM, poświęconych tajemnicy Matki Bożej. Jego prace znalazły się m.in. w *editio typica* „Collectio Missarum de Beata Maria Virgine” (1988 r.).